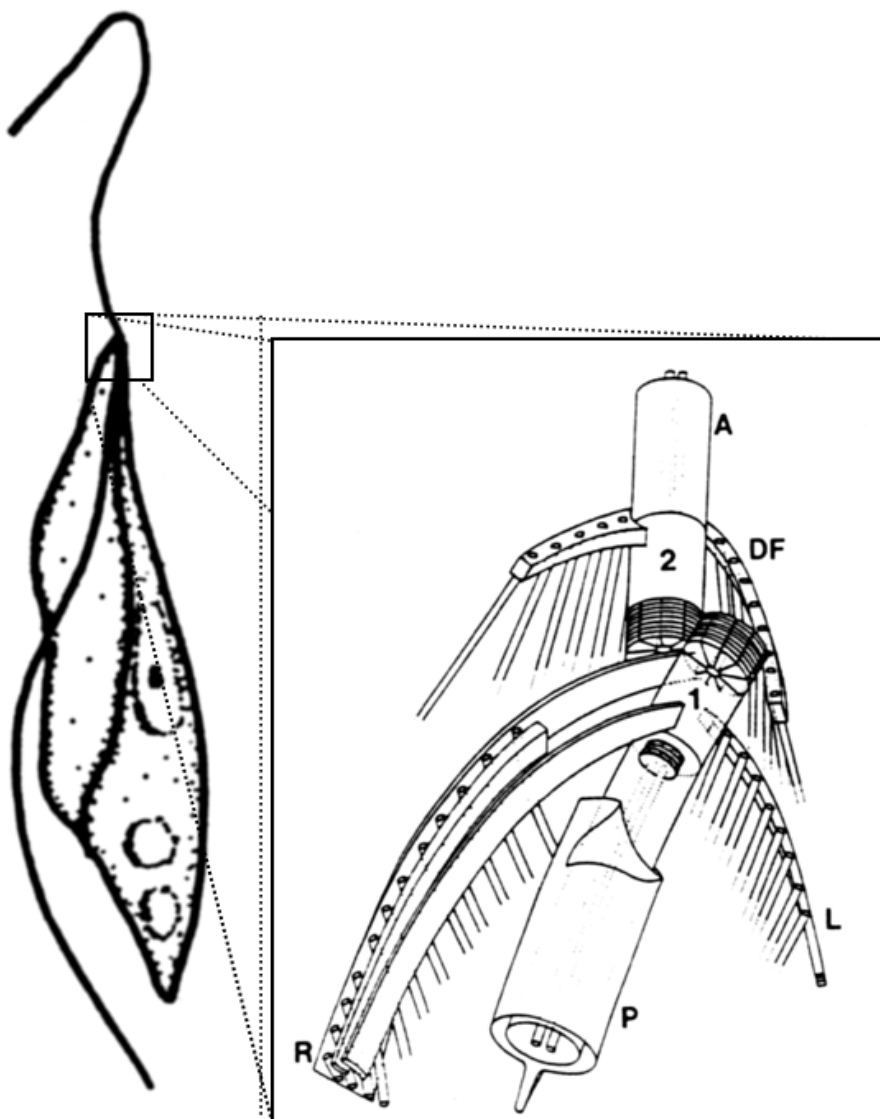

1. EXCAVATA

V původním stavu volně žijící bikonti s plným setem exkavátních znaků – **ventrální rýha s podpůrným cytoskeletem, se kterou je asociován zpětný bičík s ploutvičkami**. U řady linií, např. v souvislosti se změnou potravy nebo s endobiotickým způsobem života **mizí jednotlivé exkavátní znaky** včetně ventrální rýhy (endobiotické trichomonády a oxymonády žijí v prostředí, kde je potravy dost, fagocytují tedy celým povrchem těla). Skupiny Preaxostyla a Fornicata obsahují plně exkavátní i téměř neexkavátní zástupce. Euglenozoa, Parabasalia a některá Heterolobosea (zejména zástupci, kteří ztratili stádium bičíkovce) již žádné exkavátní znaky nemají, o jejich příslušnosti k exkavátům víme jenom díky fylogenetickým studiím.

Feature	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Feeding groove	+	+	+	+	+	+	+			
I fibre	+	+	+	+	+	+	+	+		
B fibre	+	+	+	+	+			+		
C fibre	+	+	+	+	+			+	?	
Split R1	+	+	+	+	+	+	+			
Singlet root	+	+	+	+	+	?		+		
Flagellar vanes	+	+	+	+	+					
Composite fibre	+	ND	+	+	+					

1 – 5 „exkavátní“ exkaváti, všechny exkavátní znaky (Jakobida, *Malawimonas*, část *Preaxostyla* – *Trimastix*, část *Fornicata* – „karpediemonády“, „retortamonády“)

6, 7 „částečně exkavátní“ exkaváti, ventrální rýha zachována popř. modifikována, ale některé cytoskeletální elementy chybí (část *Fornicata* – diplomonády, některá *Heterolobosea*)

8 „téměř neexkavátní“ excavata, ventrální rýha není, jsou zachovány některé exkavátní cytoskeletální elementy (část *Preaxostyla* – oxymonády)

9, 10 „neexkavátní“ exkaváti, žádné exkavátní znaky se nezachovaly (*Parabasalia*, Euglenozoa, některá *Heterolobosea*)

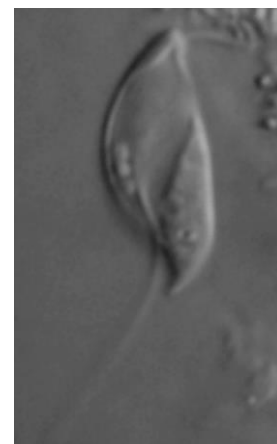
1.1. „EXKAVÁTNÍ“ EXKAVÁTI

Tvoří parafyletickou skupinu na bázi exkavát, ze které vycházejí „neexkavátní“ exkaváti. Patří sem **Jakobida**, *Malawimonas*, část *Preaxostyla* (*Trimastix*), část *Fornicata* („karpediemonády“, „retortamonády“). **Ventrální rýha je dobře pozorovatelná již ve světelném mikroskopu.**

1.1.1. Jakobida

Volně žijící, sladkovodní i mořští, obvykle aerobní. Malé buňky.

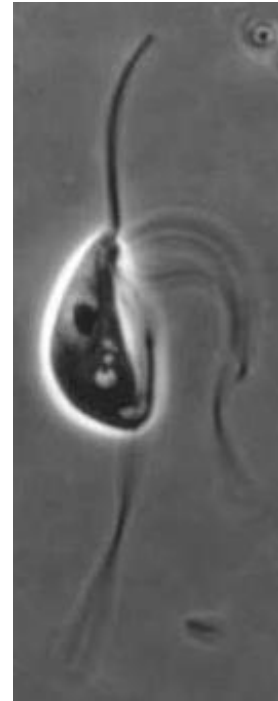
Vellundella trypanoides – anaerobní zástupce.

1.1.2. Preaxostyla – *Trimastix*

Volně žijící, sladkovodní i mořští, anaerobní. Buňky větší než u ostatních „exkavátních“ exkavát.

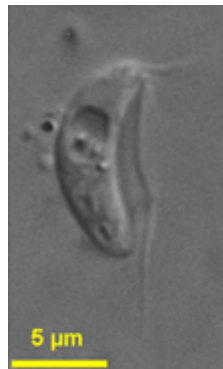
Trimastix marina – 4 bičíky.

1.1.3. Fornicata – „karpediemonády“

Volně žijící, mořští, anaerobní, malé buňky.

Kipferlia bialata – 2 bičíky.

1.2. „MÉNĚ EXKAVÁTNÍ“ a „NEEXKAVÁTNÍ“ EXKAVÁTI

Jejich morfologie může být značně modifikovaná, až na výjimky (některá Heterolobosea) nemají ve světelném mikroskopu snadno viditelnou exkavátní rýhu.

1.2.1. Fornicata – Diplomonadida

Diplozoické nebo unizoické diplomonády, obvykle 4 nebo 2 x 4 bičíky. Anaerobní, volně žijící nebo endobiotické.

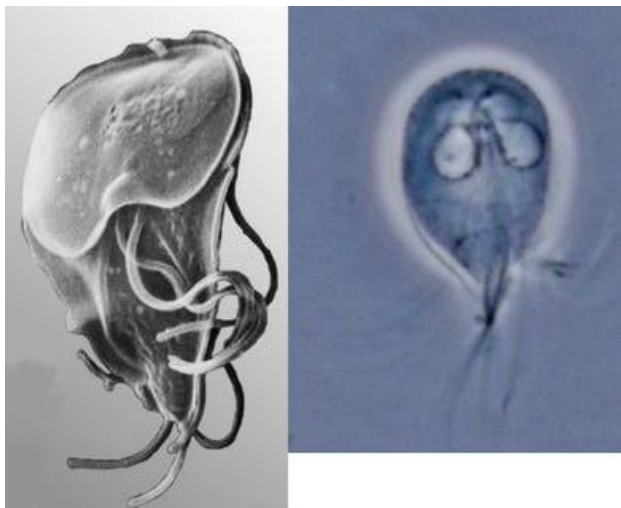
Hexamita sp. – volně žijící diplozoická diplomonáda, morfologicky méně odvozená – ventrální rýhy ve formě kanálků procházejících cytoplasmou, buňka sférická.

Trepomonas agilis – volně žijící diplozoická diplomonáda, ventrální rýhy přeměněny v hluboké kapsy.

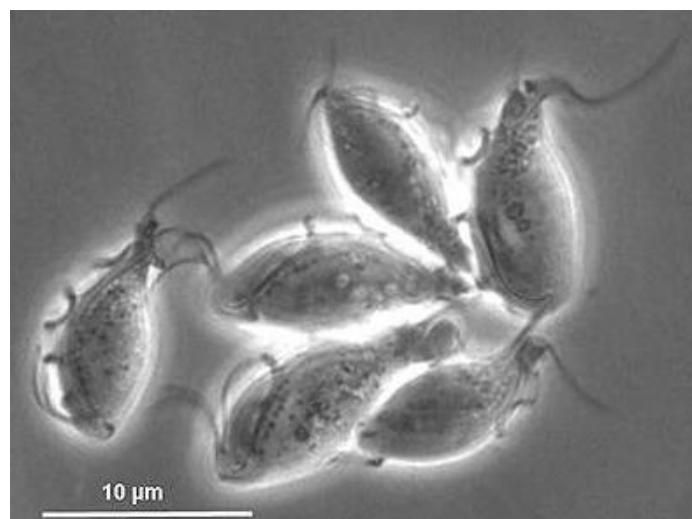
Giardia intestinalis – parazit tenkého střeva člověka, diplozoická diplomonáda, ventrální rýhy ztraceny, výživa pinocytózou. Dorzo-ventrálně zploštělá, na ventrální straně nepárový přísavný disk.

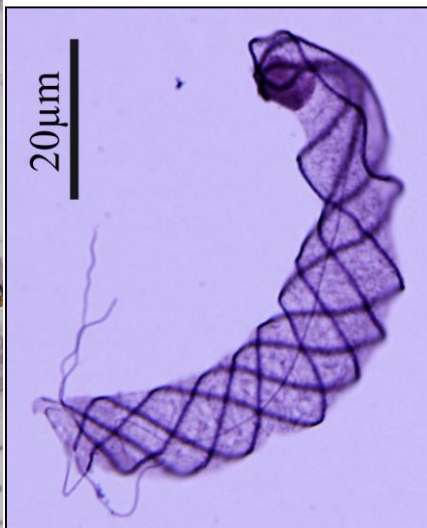
1.2.2. Parabasalia

Žádné exkavátní znaky. Anaerobní, převážně endobiotické druhy. V původním stavu 4 bičíky, někdy undulující membrána. Obvykle vyvinut axostyl. V termitech obří mnohobičíkaté formy.

Trichomitus batrachorum– 4 bičíky, undulující membrána. Komenzál střeva žab.

Trichomonády z termitů, „brvitky“ a oxymonády (patří do Preaxostyla, jako *Trimastix*).

Staurojoenina (trichomonáda)

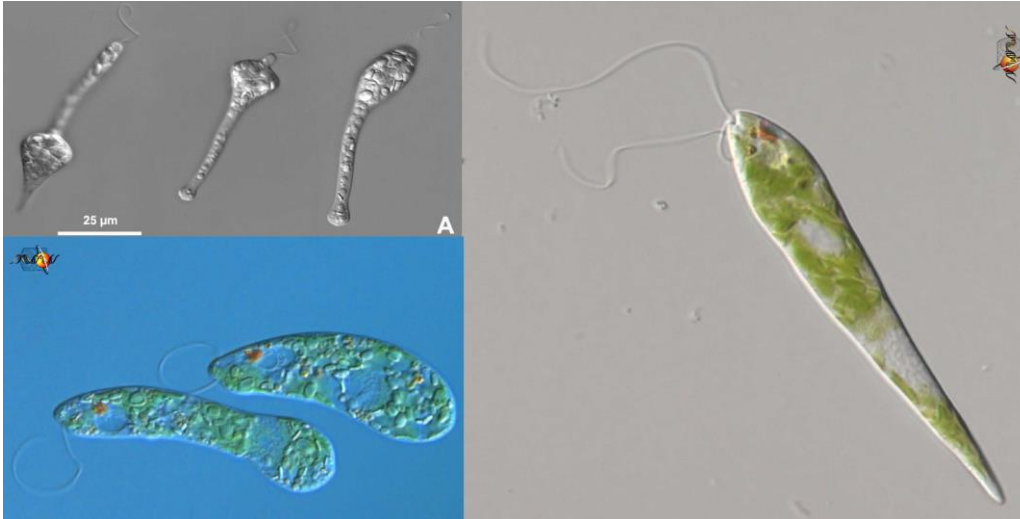
Pyrsonympha (oxymonáda)

1.2.3. Euglenozoa – Euglenoidea

Bez exkavátních znaků. Volně žijící. V původním stavu 2 bičíky, 1 je často redukován. Bičíky vyrůstají z periflagelární kapsy – ampuly. Některé druhy fotosyntetické.

Distigma sp. – nefotosyntetická, sladkovodní, 2 bičíky, metabolický pohyb

Euglena gracilis – fotosyntetická, sladkovodní, 1 bičík

1.2.4. Heterolobosea

U některých zástupců zachována ventrální rýha. Životní cyklus obsahuje měňavku a bičíkovec, jedno nebo druhé stádium může chybět. Bičíkovci mají 2 nebo 4 bičíky. Obvykle volně žijící. Měňavky mají eruptivní lobopodie.

Psalteriomonas lanterna – améboflagelát (bičíkovec má 16 bičíků a vypadá jako lampička)

Harpagon descissus – pouze bičíkovec, zachována ventrální rýha, není asociována s bičíkem

2. AMOEBOZOA

Měňavky, améboflageláti a několik bičíkovců. V původním stavu 1 přední bičík. Lobopodie nebo filopodie. Nejsou jednotící morfologické znaky. Obvykle volně žijící.

2.1. LOBOSA

Bez bičíku. Neeruptivní lobopodie. Volně žijící, aerobní.

2.1.1. Tubulinea

Klenuté lobopodie bez subpseudopodií, monoaxiální proudění cytoplasmy.

Saccamoeba sp. – bez anteriorní hyalinní zóny

Vermamoeba vermiformis – s anteriorní hyalinní zónou

Arcellinida – krytenky, jednodomůrková schránka, ze které 1 otvorem vyčnívají lobopodie.

Diffugia sp.

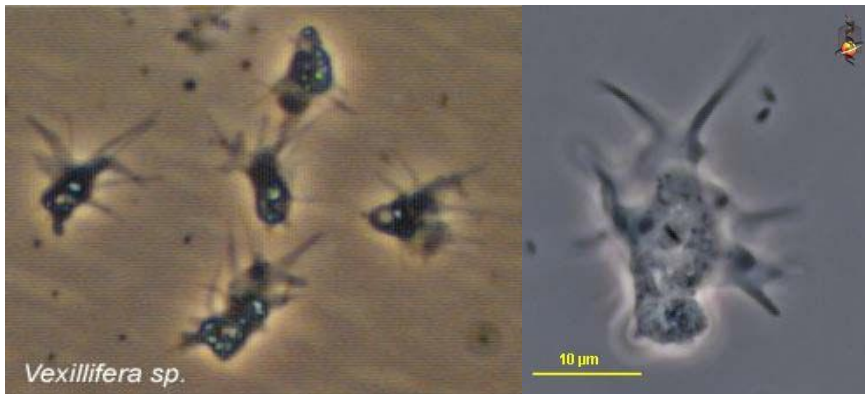
Arcella sp.

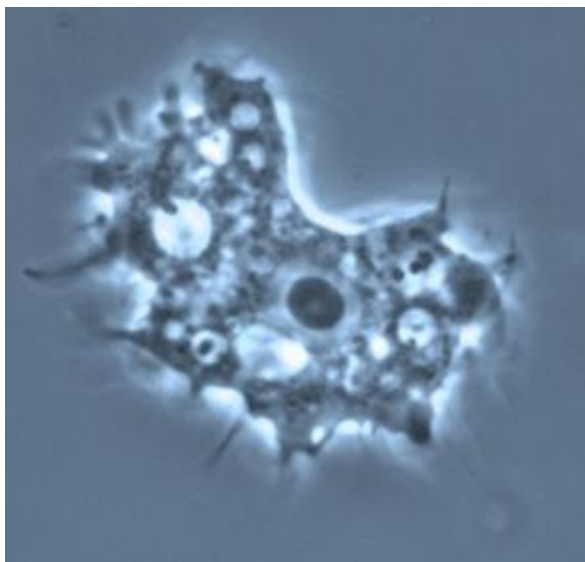
2.1.2. Discosea

Ploché pseudopodie, polyaxiální proudění cytoplasmu, časté subpseudopodie

Neoparamoeba sp. - daktylopodie

Acanthamoeba sp. – akantopodie.

Vannella sp. – bez subpseudopodií

Thecamoeba sp. – podélné rýhy na plochých pseudopodiích

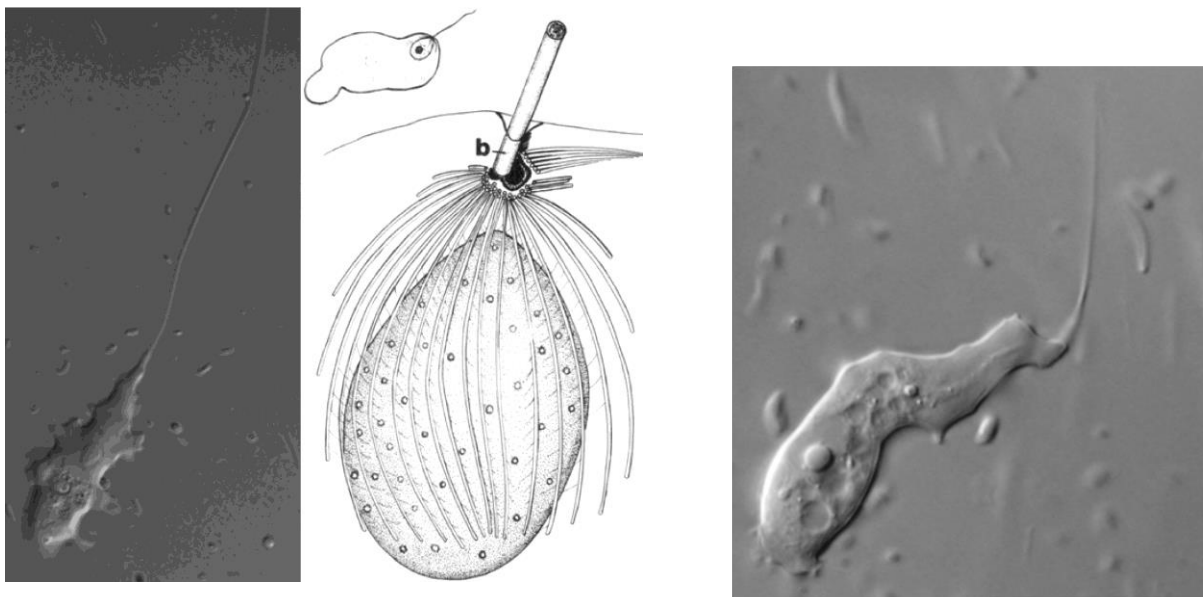
2.2. CONOSA

Často eruptivní lobopodia (není podmínka), 1 nebo 2 bičíky, někdy chybí. Pokud je bičík, obvykle je asociován s mikrotubulárním konem. Aerobní i anaerobní.

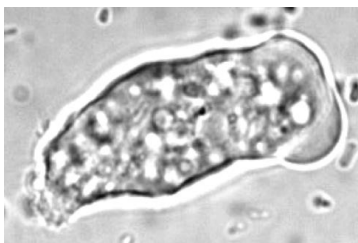
2.2.1. Archamoebae

Anaerobní. S bičíkem nebo bez něj.

astigamoeba sp., *Mastigella eilhardi* – s jedním bičíkem, volně žijící.

Entamoeba invadens – bez bičíků, střevo hadů

2.2.2. Variosea

Pestrá sbírka měňavek, améboidních bičíkovců a několika bičíkovců, s bičíky nebo bez nich.

Filamoeba spp.

